

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут **Природничих наук**_____

Кафедра **географії та природознавства**_____

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фізична географія Українських Карпат

Освітня програма **Науки про Землю**

Спеціальність **103 Науки про Землю**

Галузь знань **10 Природничі науки**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “02” вересня 2019 р.

м. Івано-Франківськ – 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Фізична географія Українських Карпат
Викладач (-і)	Доц. Гілецький Й.Р.
Контактний телефон викладача	+380966071716
E-mail викладача	yosyp.hiletskyi@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Обов'язкова
Обсяг дисципліни	6 кредитів, 180 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Згідно затвердженого розкладу консультацій
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Фізична географія Українських Карпат» складена для навчання студентів спеціальністю спеціальністю 103 Науки про Землю (Природничі науки) відповідно до освітньо-професійної програми «Бакалавр», а також згідно з навчальним планом. Курс побудований у відповідності із загальними педагогічними завданнями, які стоять перед майбутніми фахівцями даного профілю на сучасному етапі. Він є одним з обов'язкових курсів, який має регіональну спрямованість.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Курс покликаний допомогти студентам глибше пізнати фізико-географічні особливості природного регіону у якому знаходиться університет, а також здебільшого будуть працевлаштовані випускники. Він закладає базу для компетентного використання знань для опрацювання і розуміння оптимальної структури природокористування у регіоні, використання краєзнавчого підходу, викладання факультативних краєзнавчих курсів.</p> <p>Значна увага у курсі приділяється фізико-географічним особливостям гірської системи, сучасним природним процесам, а також наслідкам взаємодії людини і природи, природозаповідним об'єктам.</p> <p>Студенти повинні Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - географічне положення Карпатської гірської країни та її складових частин; - загальні риси рельєфу Українських Карпат; тектонічні структури, які лежать в основі Українських Карпат, загальні риси геологічної будови, особливості розвитку рельєфу Карпат, поширення антропогенових відкладів; - геоморфологічне районування Українських Карпат, особливості рельєфу Передкарпатської передгірної височини, Зовнішньофлішевих Карпат, Вододільно-Верховинських Карпат, Полонинсько-Чорногірських Карпат, Мармароського кристалічного масиву, Вулканічно-Верхньотисенських Карпат (Закарпатського низькогір'я), Закарпатської рівнини; - особливості поширення паливних корисних копалин, руд чорних і кольорових металів, нерудних корисних копалин; - особливості радіаційного режиму, атмосферної циркуляції, характерні риси основних метеорологічних елементів, просторові відмінності клімату; - загальні особливості річок басейну Сану і Дністра, Пруту і Сірету, Тиси, озер та боліт, підземних вод; - загальні риси рослинного та ґрунтового покриву, тваринного світу, природоохоронні об'єкти та фізико-географічне районування Українських Карпат. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - характеризувати географічне положення, визначати географічні координати крайніх точок і географічного центру одного з карпатських адміністративних районів; - аналізувати тектонічні, геологічні, геоморфологічні карти, геологічні розрізи, карти четвертинних відкладів, встановлювати взаємозв'язки між літо генною основою і рельєфом, аналізувати вплив кліматичних чинників на протікання процесів в атмосфері, розподіл метеорологічних показників; - характеризувати особливості гідрографічної сітки, озерні котловини, поширення 	

грунтів, рослинного покриву, тваринного світу, а також природо-заповідних об'єктів.					
4. Результати навчання (компетентності)					
За освітньою програмою 2016 року					
Здатність до творчого пошуку, нестандартного розв'язання геоecологічних проблем і ситуацій, ефективного розв'язання соціально-економічних проблем нестандартними способами.					
Уміння ефективно використовувати спадщину світової та вітчизняної географічної науки та суміжних наук про Землю.					
Уміння збирати, реєструвати і аналізувати дані за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.					
Здатність аналізувати склад і будову геосфер, геосистем, природних компонентів, процесів і явищ (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.					
Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти та процеси у геосферах, геосистемах, природних компонентах.					
За освітньою програмою 2019 року					
Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області наук про Землю або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умовами недостатності інформації.					
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.					
Прагнення до збереження природного навколишнього середовища.					
Здатність проводити моніторинг природних процесів.					
Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.					
5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			30 год		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			30 год		
самостійна робота			120 год		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркового		
3	103 Науки про Землю	2	Вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика природи Українських Карпат					
Тема 1. Українські Карпати – частина Карпатської гірської країни. 1. Карпатська гірська країна та її складові частини. 2. Загальні риси природи основних фізико-географічних провінцій Карпат. 3. Українські Карпати як складова Східних Карпат	Лекція 2 год, семінар 2 год	16,17	Опрацювати тест із теми 8 год	5	1-й тиждень навчання
Тема 2. Геологічна будова та історія розвитку 1. Загальні риси геологічної будови. 2. Розвиток рельєфу	Лекція 4 год, семінар 4 год	2,3,8,13,16	Опрацювати тест із теми 12 год	5	2-й та 3-й тижні навчання

Карпат. 3. Тектонічні структури Українських Карпат. 4. Антропогенні відклади.					
Тема 3. Сучасний рельєф Українських Карпат. 1. Геоморфологічні процеси та геоморфологічне районування. 2. Особливості рельєфу Передкарпатської передгірної височини, Зовнішнішньфлішевих (Скибових) Карпат, Вододільно-Верховинських, Полонинсько-Чорногірських Карпат, Мармароського кристалічного масиву, Вулканічно-Верхньотисенських Карпат (Закарпатського низькогір'я), Закарпатської рівнини.	Лекція 4 год, семінар 4 год	3,4,6,7,9-16	Опрацювати тест із теми 20 год	5	4-й та 5-й тижні навчання
Тема 4. Корисні копалини. 1. Паливні корисні копалини. 2. Руди чорних і кольорових металів. 3. Нерудні корисні копалини.	Семінар 2 год	8,16	Опрацювати картографічні матеріали із теми 8 год	5	6-й тиждень навчання
Тема 5. Клімат. 1. Радіаційний режим. 2. Особливості атмосферної циркуляції. 3. Характеристика основних метеорологічних елементів. 4. Просторові відмінності клімату.	Лекція 2 год, семінар 2 год	1,3,6,12,16	Опрацювати тест із теми 6 год	5	6-й та 7-й тижні навчання
Тема 6. Поверхневі і підземні води. 1. Загальні особливості річок. 2. Річки басейну Сяну і Дністра. 3. Річки басейну Пруту і Сірету. 4. Річки басейну Тиси. 5. Озера та болота, підземні води.	Лекція 4 год, семінар 4 год	1,3,6,12,16	Опрацювати тест із теми 16 год	5	7-й –9-й тижні навчання
Тема 7. Ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ 1. Загальні риси рослинного покриву. 2. Лісова рослинність. 3. Лучна рослинність.	Лекція 2 год, семінар 2 год	1,3,6,12,16	Опрацювати тест із теми 12 год	5	9-й –10-й тижні навчання

4. Високогірна рослинність. 5. Ґрунтовий покрив. 6. Тваринний світ.					
Змістовий модуль 2. Природоохоронні об'єкти та природо-географічне районування					
Тема 8. Екологічні проблеми і природоохоронна діяльність. 1. Екологічні проблеми Карпат. 2. Природоохоронні об'єкти.	Лекція 4 год, семінар 4 год	1,3,6,12,16	Опрацювати тест із теми 12 год	5	10-й –13-й тижні навчання
Тема 9. Природо-географічне районування. 1. Фізико-географічне районування Українських Карпат. 2. Особливості природи фізико-географічних підобластей.	Лекція 8 год, семінар 6 год	1,3,6,12,16	Опрацювати тест із теми 26 год	5	13-й –16-й тижні навчання
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	<p>Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку знань студентів з кожної конкретної теми навчальної дисципліни. Оцінки у національній шкалі («відмінно» - 5, «добре» - 4, «задовільно» - 3, «незадовільно» - 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне з отриманих оцінок, яке виставляється у 50-бальній шкалі як допуск до підсумкового контролю.</p> <p>Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі екзаменаційного тесту, який містить 40 тестових завдань з вибором однієї правильної відповіді. Завдання передбачають перевірку знань студентом усього програмного матеріалу з навчальної дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання.</p>				
Вимоги до письмової роботи	<p>З усіх основних тем курсу обов'язковим для кожного студента є контрольний зріз знань у формі письмового тесту, який оцінюється за 5-бальною шкалою. Таких тематичних зрізів проводиться за семестр чотири.</p>				
Семінарські заняття	<p>Практичні роботи (семінари) вимагають від студентів дотримання певного рівня відповіді, яка передбачає як опору на лекційний матеріал, так і використання рекомендованої літератури та інших додаткових джерел інформації.</p> <p>При оцінюванні відповідей враховується також рівень теоретичної підготовки, розуміння причинно-наслідкових зв'язків, володіння</p>				

<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>понятійним апаратом.</p> <p>Студент допускається до складання екзамену, якщо впродовж семестру він склав чотири письмові зрізи і ще отримав дві і більше інших поточних оцінок і набрав сумарно за поточний контроль 25 балів і вище.</p> <p>Студент не допускається до складання екзамену, якщо впродовж семестру він за змістові модулі набрав менше 25 балів. У цьому випадку студенту у відомості робиться запис "не допущений" і виставляється набрана кількість балів. Відмітка про недопуск у відомості робиться при наявності розпорядження декана.</p>
---	--

7. Політика курсу

Організація навчального процесу здійснюється на основі кредитно-модульної системи відповідно до вимог Болонського процесу. Зараховуються бали, набрані при поточному оцінюванні, а саме контрольних зрізах, усних відповідях на семінарі, участі у виїзних практичних заняттях на місцевості. При цьому обов'язково враховується присутність студента на заняттях та його активність під час практичних робіт, особливо під час занять на місцевості з виїздом у гори. Пропуски чи запізнення на заняття не звільняють від написання тематичних зрізів знань у формі тестів.

Не допускаються користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (крім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання, наявність незадовільних оцінок за 50% і більше навчального матеріалу.

8. Рекомендована література

1. Воропай Л. І. Українські Карпати. Фізико-географічний нарис. /Л. І., Воропай, М. О. Куниця – К: Видавництво «Радянська школа». – 1996. – 168 с.
2. Географічна енциклопедія України: В 3-х т. – К.: Укр. енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1989. – Т.1 – 416 с. – С.112–120.
3. Гілецький Й.Р. Географія Українських Карпат: Лекції з курсу «Фізична географія України»: посібник для студентів географічних та туристських спеціальностей. – Івано-Франківськ, 2005. – 72 с.
4. Гілецький Й.Р. Межі природно-географічних областей та підобластей Українських Карпат. Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. / Й.Р.Гілецький — Тернопіль, 2013. — Випуск 28. — С. 44–49.
5. Гілецький Й.Р. Природно-географічне районування Українських Карпат як основа оптимізації природокористування у регіоні. //Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 464: Географія/ / Й.Р.Гілецький – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – С. 29–31.
6. Гілецький Й.Р. Популярно про Українські Карпати та основні пішохідні маршрути. – Івано-Франківськ. : Місто НВ, 2007.
7. Гілецький Й.Р. Природно-географічне районування Українських Карпат як основа оптимізації природокористування у регіоні. //Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 464: Географія/ / Й.Р.Гілецький – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. – С. 29–31.
8. Державна геологічна карта України (Масштаб 1:200 000) ДНВП "Геоінформ України" [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://geoinf.kiev.ua/derzhgeolkarta200-pz-list-m35-25/#page/46>.
9. Кравчук Я.С. Геоморфологія Скибових Карпат. – Львів, Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. – 231 с.
10. Кравчук Я. С. Геоморфологія Полонинсько-Чорногірських Карпат: Монографія. / Я.С. Кравчук – Львів, Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 188 с.
11. Кравчук Я. С. Рельєф Вулканічного пасма Українських Карпат: Монографія. / Ярослав Кравчук, Ярослав Хомин – Львів.: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 188 с.
12. Природа Українських Карпат /За ред. К.І. Геренчука. – Львів: Видав-во Львівського ун-ту,

1968. – 266 с.

13. Рудько Г. Інженерно-геоморфологічний аналіз Карпатського регіону України. / Г.І.Рудько, Я.С. Кравчук. – Львів, 2002. – 172 с.

14. Рельєф України. Навчальний посібник/ [Б.О. Вахрушев, І.П.Ковальчук, О.О.Комлев, Я.С.Кравчук, Е.Т.Палієнко, Г.І.Рудько, В.В.Стецюк]; За загальною редакцією В.В.Стецюка. – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 688 с.

15. Сливка Р.О. Геоморфологія Вододільно-Верховинських Карпат. – Львів, 2001. – 152 с.

16. Українські Карпати. Комплексний атлас автотуриста / автор-упорядник В.Грицеляк – Львів: НВФ «Карти і Атласи», 2016. – 120 с.

17. Divisions of the Carpathians. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Divisions_of_the_Carpathians.

Викладач _____ Й.Р.Гілецький